

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ τῆς ὑποδήσεως τῶν ἀρχαίων,
κατὰ Βέκκερον.

Ἡ χρῆσις τῆς ὑποδήσεως περιωρίζετο παρὰ ταῖς ἀρχαῖοις Ἑλλησὶ, τούλαχιστον παρὰ τοῖς ἀνδράσιν εἰς τὴν ἔκτὸς τοῦ οἴκου διατριβὴν, ὅπου πάλιν ἀκόμη δὲν ἡτον γενικωτάτη. Εἰς τὴν ἥρωικὴν ἐποχὴν τὰ πέδιλα ὑπεδέοντο οὐ μόνον εἰς τὰς ὁδοιπορίας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν συνήθη ἔξοδον ἐκ τοῦ οἴκου, εἰς μόνας δὲ ταύτας τὰς περιεσάσεις. ¹Ιδ. ²Ιλιάδ. B, 44. ³Οδυσ. B, 4. P, 2. Άντὸ τοῦτο ἡτον καὶ τῶν μεταγενεστέρων καιρῶν τὸ ἔθος, ὅτε ἐχρησίμευεν ἡ ὑπόδεσις εἰς τὸ νὰ προφυλάττῃ μόνον τὸν πόδα τοῦ ἔξερχομένου ἀπὸ τὴν οἰκλαν, καὶ νὰ τὸν ἐμποδίζῃ τοῦ νὰ πληγώνηται, νὰ ῥιποῦται καὶ νὰ συναισθάνεται τὴν ἀνομαλίαν τοῦ δρόμου. Εντὸς τοῦ ιδίου οἴκου ἡ ὑπόδεσις ἡτον περιττὴ, καὶ εἰς τὰς ἔνεας οἰκίας τὴν ἀπέθετεν ὁ εἰσερχόμενος τούλαχιστον πρὶν καθίσῃ εἰς τὴν τράπεζαν. Δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἐκάλυπτον οἱ ἀβρότεροι τὸν χειμῶνα τοὺς πόδας των κατὰ τοῦ ψύχους μὲ θερμὴν τινὰ ὑπόδεσιν, ἀν καὶ μὴ ἔχουσαν πέλμα. ⁴Άλλὰ τοῦτο δὲν ἡτον ὁ γενικὸς κανὼν βεβαιώς, ἐξ ἐγαντίας μάλιστα φαίνεται ὅτι πολλοὶ ἀντιβαίνοντες εἰς τὸ γενικὸν ἔθιμον, ἔβαινον ἀνυπάδητοι οὐ μόνον τὸ Θέρος, ὅτε ἵσως πολλοὶ τῶν κατωτέρων καὶ τινες καὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἔμενον γυμνόποδες [Πλάτ. πολιτ. B, 372. Φαιδρ. 229, Δουκ. Ναυτ. I, 1], ἀλλὰ καὶ τὸν χειμῶνα αὐτὸν καὶ μὲ τὸ δριμύτατον ψύχος. Εἰς τὴν Σπάρτην τοῦτο ἐπετάττετο ὑπὸ τῶν νόμων διὰ τὴν νεολαίαν, ἡτις ἐτρέφετο σκληρυνομένη πρὸς (ΤΟΜ, Γ' ΦΥΛ. Δ').

τὰς κακοπαθείας. Ζενοφ. περὶ πολιτ. Λακεδ. 2, 3. “ Ἀντὶ γέ μὴν τοῦ ἀπαλύνειν τοὺς πόδας ὑποδήμασιν, ἔταξαν ἀνυποδησίᾳ κρατύνειν, νομίζων, εἰ τοῦτο ἀσκήσειαν, πολὺ μὲν ράον ἀν ὄρθιάδε βαλνεῖν, ἀσφαλέστερον δὲ πρανῆ καταβαινεῖν.” Πλάτ. νομ. Α. 633. “ χειμόνων ἀνυποδησίαι” ἴδ. καὶ ιβ. 942. Ἀλλὰ καὶ προβεβηκότες ἀκόμη ἡκολούθουν τὸ ἔθος τόῦτο εἰς Σπάρτην, ὡς διηγεῖται ὁ Αἰλιανὸς, Π. Ις. Ζ. 13 περὶ τοῦ Ἀγησιλάου. “ Ἀγησιλαὸς ὁ Λακεδαιμόνιος, γέρων ἥδη ὅν ἀνυπόδητος πολλάκις καὶ ἀχίτων προήει . . . καὶ ταῦτα ἑωθινὸς ἐν χώρᾳ χέιμερίῳ.” Ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ, πρὸ πάντων δὲ εἰς Ἀθήνας, ἐθεωρεῖτο ὡς χαρακτὴρ ἀπλότητος περὶ τιὴν διαιταν τὸ μὴ ὑποδέεσθαι εἰμὴ εἰς ἐκτάκτους τινὰς περιστάσεις καὶ δὲ εὐσχημοσύνην. Περὶ Σωκράτους λέγει ὁ Αλκιβιάδης, [Πλ. Συμπ. 220]. “ Πρὸς δὲ τὰς τοῦ χειμῶνος—δεινοὶ γάρ αὐτόθι [ἐν Ποτιδαίᾳ] χειμῶνες—Θαυμάσια εἰργάζετο τά τε ἄλλα καὶ οὐκ ἔξιόντων ἐνδοθεῖν ἦ, εἴ τις ἔξιοι, ἡμφιεσμένων τέ Θαυμαστὰ δὴ ὅσα, καὶ ὑποδεδεμένῶν καὶ ἐνειλυγμένων τοὺς πόδας εἰς πίλους καὶ ἀρνακίδας; οὗτος δὲ ἐν τοῦτοις ἔξηει ἔχων ἴμάτιον μὲν τοιοῦτον οἰνον περ καὶ πρότερον εἰώθη φορεῦν, ἀνυπόδητος δὲ διὶ τοῦ κρυστάλου ρᾶν ἐπαρεύετο ἦ οἱ ἄλλοι ὑποδεδεμένοι.” ὅμτο καὶ ὁ Φαΐδρ. 229. “ εἰς καιρὸν, ὡς ἔθικεν, ἀνυπόδητος ὅν ἔτυχον ὃν μὲν γάρ δὴ ἀεί.” Ἰδ. καὶ Ζενοφ. Απομν. Α. 6, 2. Τοῦτο δὲ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἰδιωτροπία τοῦ ἄλλως σπανίου χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρὸς τούτου, διότι τοιαῦτα παραδείγματα ἀναφέρονται καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων καὶ πλουσίων ἀκόμη, ὡς π. χ. περὶ τοῦ ῥήτορος Λυκούργου. Πλούταρχ. Ι. ῥήτορ. β. τ. Δ. 379. “ Εὔπορος δὲ ὁν ἴμάτιον ἐν καθ' αὐτὸ ἐφόρει τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους καὶ ὑπεδέετο ταῖς ἀναγκαῖαις ἡμέραις.” Καὶ περὶ Φωκίωνος λέγει ὁ Πλούταρχος, κεφ. 4. “ ἀνυπόδητος ἀεὶ—εἰμὴ ψύχος ὑπερβάλλον εἴη καὶ δυσκαρτέρητον.” Ἰδίως δὲ ἡτον τὸ ἔθος τοῦτο γνώρισμα τῶν αὐτηροτέρων φιλοσοφικῶν αἰρέσεων, καὶ τῆς ἐπιτετηδευμένης πρὸ πάντων ἀπλότητος τῶν μεταγενεστέρων γενειυφόρων φιλοσόφων Λουκιαν. Ἰκαρομ. 31 τ. Β. 788. “ καὶ ψυχαλού-

τρῷ καὶ ἀνυπόδητος τοῦ χειμῶνος περιέρχομαι." Ἀλλ' αὐταὶ οἵσαν ἔξαιρέσεις, συνήθως δὲ ἔφερον ἔξερχόμενοι πέλματα ἡ τινὰ ἄλλην ὑπόδεστι, καὶ ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς δούλους ἔδιδον τὸν χειμῶνα ἐμβάδας. Ἀριστοφ. Σφῆκ. 445.

Καὶ νῦν γε τούτῳ τὸν παλαιὸν δεσπότην
Πρὸς βίᾳν χειροῦσιν, οὐδὲν τῶν παλαιῶν μεμυημένοι,
Διφθερῶν καὶ συμίδων, οὐτοῖς ἡμπόλα.
Καὶ κυρᾶς, καὶ τοὺς πύδας χειμῶνος ὅντος ὥφελες.

Λί έλληνικαὶ ὑποδέσεις, ἀν καὶ ποικίλαι κατά τε τὸ σχῆμα καὶ τὴν ὑλὴν, διαιροῦνται ὄμως εἰς δύω κυρίως τάξεις, εἰς ἄπλα πέλματα, τὰ ὑποδεύμενα ὑπὸ τὸν πόδα, καὶ εἰς ὑποδέσεις περικαλυπτούσας αὐτὸν, ὅλι δὲ τὰ λοιπὰ σχήματα καὶ εἰδη εἶναι κυρίως τροποποιήσεις τῶν δύω τούτων. Τὰ ὑπὸ τὸν πόδα μόνον ὑποδεόμενα ἐκαλοῦντο ὑπόδηματα, ἐσφαλμένως δὲ δισχυρίσθη ὁ Σαλμάσιος [εἰς Τερτουλ. de Pallio. 387 ἐπ.], καὶ κατ' αὐτὸν ἄλλοι, ὅτε ἡ λέξις ὑπόδηματα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν ἐμβύδα [παπούτσι, γύβαν], τὴν δὲ ἄπλην ὑπὸ τὸν πόδα δεομένην ὑπόδεστιν ὅτι ἐκάλουν σαλν δάλιον. Εἰς τὰς ἀρχαίας ἐκδόσεις τοῦ Πολυδεύκους ἀναγινώσκεται [Ζ. 84], "λέγοις δ' ἀν καὶ ὑποδήματα κοῦλα, βαθέα, εἰς μέσην τὴν κυνήμην ἀνήκοντα· τὰ δὲ οὐκ οἶδα εἰ μόνον ἀποχρῶν ἐστιν εἰπεῖν ὑποδήματα." Ἀλλ' ὁ Κύνιος [ἐκδότης τοῦ Πολυδεύκους] ὑμώρθωσε τὸ χωρίον τοῦτο κατὰ χειρόγραφα, γράψας: "τὰ δὲ οὐ [μὴ] κοῦλα αὐτὸ μόνον ἀποχρῶν ἐστιν εἰπεῖν ὑποδήματα." καὶ τοῦτο βεβαίως ἥθελε νὰ εἰπῇ ὁ Πολυδεύκης, διώτι εἴναι ἀναμφίβολον ὅτι ὑπόδημα πρέπει εὐλόγιος νὰ ὄνομάζηται τὸ κυρίως ὑπόδημα. Τὰ δὲ κοῦλα δὲν εἴναι καθ' αὐτὸ ὑποδήματα, καὶ ἀν ἡ ἐπωνυμία αὗτη δίδέται ως γενικὴ καὶ εἰς αὐτὰ, πρέπει νὰ ἔχουν καὶ ἴδιαιτερόν τι ὄνομα. Τὸ σανδάλιον ἐξ ἱερατίας ἡ σάνδαλον, ὅχι κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην τῆς λέξεως σημασίαν, ως ἀπαντάται π. χ. εἰς τὸν "Ομηρον" [Τμν. εἰς Ερμ. 79. 83.] ἄλλα κατὰ τὴν τῶν ἱστορικῶν χρίνων, εἴναι ἡ μετάβασις τοῦ ἀπλοῦ πέλματος εἰς τὴν ὑπόδεστιν τὴν καλύπτουσαν κεῖ-

τὸ ἄνω τοῦ ποδὸς μέρος, διότι περιεδέετο εἰς τὸν δάκτυλον μὲ ίμάντα, ἢ καὶ μὲ πλατύτερόν τι δέρμα τὸ ύποιον ἐκαλεῖτο ξυγὸς ἢ ξυγόν. ⁹Αριστοφ. Λυσιστρ. 416.

⁹Ω σκυτοτόμε τῆς μου γυναικὸς τοῦ ποδὸς
Τὸ δακτυλίδιον πιέζει τὸ ξυγὸν,
“Ἄθ’ ἀπαλὸν ὅν τοῦτ’ οὐκ σὺ μεσημβρίας
Ἐλθὼν χάλασον, ὅπως ἂν εὐρυτέρως ἔχῃ.”

Καὶ ὁ σχολιαστὴς λέγει: “μέρος τοῦ σανδαλίου—ξυγὸς γάρ καλεῖται ὁ περικείμενος τοῖς γυναικείοις σανδαλίοις ίμᾶς κατὰ τοὺς δακτύλους πρὸς τὸ συνέχειν ἔξαγομενον τὸν πόδα.” Ομοίως ἔξηγει καὶ ὁ Ἡσύχιος τὴν λέξιν ἴμας. ⁹Αφ’ ἑτέρου ὁ Πολυδεύκης, Z. 81 [ἢ. καὶ I. 177], καὶ ὁ Φώτ. Λεξ. 54, λέγοντες γενικώτερον “τοῦ σανδαλίου τὸ τοὺς δακτύλους συνέχαρ” ¹⁰Ανευ τοῦ ξυγοῦ τούτου αἱ ὑποδεσεῖς δὲν εἶναι σανδάλια. Εἰς τὸ χωρίον καθ’ ὃ ἡ Στράβων [ς. I, 8] διηγεῖται τὰς ὕβρεις τοῦ Διονυσίου κατὰ τῶν παρθένων τῶν Λοκρῶν: “συναγαγῶν δὲ τὰς ὥραιας παρθένους περιστερὰς δλεπτέρους ἐν τοῖς συμποσίοις ἡφίει, κακείνας ἐκέλευε γυρεύειν γυμνὰς, τινὰς δὲ καὶ σανδάλια μὴ ἔχοντα ξυγὸν ἢ ίμάντα, διότι προφανῶς δηλοῖ ἐτερόξυγα, πάραταιρια, τὸ μὲν ὑψηλὸν, τὸ δὲ ταπεινὸν, ἐπιδιώκειν ἔφασαν τοῦ ἀπρεποῦς χάριν”· κακῶς ἐννόησαν τὴν λέξιν ἄξυγα ὅσοι τὴν ἔξηγησαν σανδάλια μὴ ἔχοντα ξυγὸν ἢ ίμάντα, διότι προφανῶς δηλοῖ ἐτερόξυγα, πάραταιρια, τὸ μὲν ὑψηλὸν, τὸ δὲ ταπεινόν. ¹¹Οτι δὲ τὸ ξυγὸν δὲν ἦτον ἀπλοῦς ίμᾶς ἐλισσόμενος περὶ τὸν δάκτυλον ἐπεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι πολλάκις τὰ σανδάλια εἶχον ποικίλματα καὶ χρυσᾶ κοσμήματα, ὡς εἰς τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Κηφισοδώρου [Πολυδεύκης 87]

Σανδάλια τε τῶν λεπτοσχιδῶν

¹⁰Ἐφ’ οἷς τὰ χρυσᾶ ταῦτ’ ἐπεστιν ἄνθεμα.

καὶ εἰς τὸν Κλημ. ¹¹Αλεξ. Παιδ. B. 11 “αἰσχρὰ γοῦν ἀληθῶς τὰ σανδάλια ἐκεῖνα, ἐφ’ οἷς ἐσὶ τὰ χρυσᾶ ἀναθήματα [ἄναγν. ἄνθημα]. Κατὰ τοῦτο τὸ σανδάλιον δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὰς σημερινὰς ἐμβάδας μας, ἐδέετο δὲ ἐκτὸς τούτου καὶ μὲ ίμάντας εἰς τὸν πόδα. Οὕτως ἔξηγεῖται τὸ τοῦ

Πολυδεύκους πέρι τῶν τυρρηνικῶν σανδάλων [Ζ. 92]. “οἱ δὲ ιμάντες ἐπίχρυσος σανδάλιον γὰρ ἦν.” Κυρίως δὲ εἶναι τὰ σανδάλια γυναικεῖα ὑπόδεσις. Ἡσύχ. “Σανδάλια, σάνδαλα, γυναικεῖα ὑποδήματα, ἀ καὶ βλαύτια.” καὶ τ' ἀγάπαλιν. Πολυδ. 87. “ἡ δὲ βλαύτη σανδαλίου τι εἶδος.” Οὕτως εὑρίσκεται πανταχοῦ, καὶ τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις ὅτι δὲν ἦσαν ἀπλὰ ὑποδήματα ἢ πέλματα, διότι αὐτὰ ἦσαν καὶ εἰς τὰς ἄνδρας κοινά.

Τοιαῦτα πέδιλα ἀπαντῶνται καὶ εἰς τὸν Ὁμηρον [Ὀδυσ. Σ. 24] καὶ εἰς τὸν Ἡσίοδον, [Ἐργ. 542] ἀπὸ βόιον δέρμα κατεσκευασμένα, καὶ τοιαῦτα ἵσως μεταγενεστέρως μετεχειρίζοντο καὶ αἱ γυναικεῖς ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ ὁ κοινὸς δχλος [ἴδ. κατωτέρ. ἀπλαῖ]. Ἀλλ᾽ οἱ ἔξερχόμενοι τοῦ οἴκου μετεχειρίζοντο στερεότερα ὑποδήματα ἐκ πολλῶν ἀλλεπαλλήλων δερμάτων, ὡς ἀπέδειξεν ἀπὸ σωζόμενα λείφαντα τέχητος ὁ Βιγκελμάνος [Ε'. σ. 41]. Πρὸς κατασκευὴν δὲ αὐτῶν μετεχειρίζοντο ὅχι μόνον δέρματα ἀλλὰ καὶ φελλὸν, ὅστις παρενετίθετο μεταξὺ δύο δερμάτων. Ὁ συνηθέστερος τρόπος τῆς ἐπιδέσεως αὐτῶν εἰς τὸν πόδα ήτοι διὶ μάντος διερχομένου μεταξὺ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ δευτέρου δακτύλου, καὶ διὰ πόρπης ἔχοντος συνήθως σχῆμα καρδίας ἢ φύλλου, συνδεομένου μὲν ἀλλον ιμάντα ἐκτεινόμενον ἐπὶ τοῦ ποδὸς κατὰ μῆκος, καὶ ἐνούμενον ἢ μὲ τὸν ὄπισθιον κατὰ τὴν πτέρων, ἢ μὲ δύω ἀλλους κατὰ τὰς δύω πλευρὰς τοῦ πεδίλου. Οἱ πτωχότεροι μετεχειρίζοντο ἀντὶ ιμάντων σπαρτία, ἢ σχοινία σπάρτινα. Ἀθήν. Ε. 220. “τὰ ὑποδήματα σπαρτίοις ἐνημμένον σαπροῖς.” Πολλάκις οἱ ιμάντες ἐπληθύνοντο, ὥσε ἐκάλυπτον δχλοῖς μόνον τὸν πόδα ἀλλὰ καὶ δῆῃ τὴν κνήμην, ὡς φαίνεται εἰς διαφόρους εἰς ἀγγεῖα ἐπιγεγραμμένας εἰκόνας. Millingen Peinture des vas. pl. 51. Millin peint. des vas. gr. T. I. P. 11. 51. Μουσ. Βορβ. Ζ. 19. Τοιαῦτα πέδιλα μὲ ιμάντας, εἰς τὰ ὅποια ἐφαρμόζεται ἵσως τὸ ὄνομα ραιδια [Πολυδ. 94.] πολυέλικτον πόδη μα [ἴδ. Winkelm. 45.], ὁμοιάζουν διατρήτους ἐμβάδας ἢ ὑποδήματα, καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐιδος τῶν κυρίως κοιλων ὑποδημάτων. Τὰ κοιλα-

ταῦτα ὑποδήματα, τὰ ὅποια ἄλλοτε μὲν ἐκάλυπτον ὡς τῷ
ἡμέτερῳ τὸν πόδα μέχρι τῆς κνήμης, ἄλλοτε δὲ καὶ τὸν ἄνω
πόδα ἡ μέρος αὐτοῦ, κατεσκευάζοντο εἰς καλάπαδα ὡς
τὴν σήμερον, ἀλλ' ἴδαιτέρως διέκαστον πόδα. Τὰ ἔφερον
δὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ εἶχον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ
σχῆμα τῶν ἡμετέρων ὑποδημάτων, ἀναβαίνοντα μέχρι τῶν
ἀστραγάλων, καὶ δέομενα διένδος ἵμαντος εἰς τὸ ἄνω μέρος
τοῦ ποδός· τοιαῦτα φαίνονται συνεχῶς εἰς εἰκονικὰς παρα-
στάσεις, ὡς εἰς Millingen, Peint. d. vas. pl. 39. Pitt d'
Ercol. I, 13—28. Mus. Borb. VII, 20, 23—40.

"Αἰσκοπος ἦθελεν εἰσθαι ἡ ἐπαρίθμησις ὅλου τοῦ πλή-
θους τῶν ὄνομάτων τὰ ὅποια ἀναφέρει ὁ Πολυδεύκης ὡς
ἔφαρμοζόμενα εἰς τὰ διάφορα σχήματα, διότι ἐκ τῆς βρα-
χυλόγου ἀναφορᾶς τῶν πλείστων δέν δυνάμεθα νὰ μορφώ-
σωμεν εὐκρινῶς περὶ αὐτῶν ἴδεαν. Τινὰ δὲ τὰ ὅποια συνε-
χέστερον μνημονεύονται, ὡς ὅντα συνηθεστέρας χρήσεως,
εἴναι ἀξιώτερα προσοχῆς καὶ ἐρεύνης· ἐν τῶν ἀμφιβολωτέ-
ρων ὄνομάτων, τὸ ὅποιον ὀλίγον εὐκρινίζονταν αἱ μεταγενέ-
στεραι ἐξηγήσεις, εἴναι οἱ λέξις καὶ η πίσ. Ἡ λέξις αὕτη
ἐπὶ ὑποδημάτων ἐδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς σημαίνουσα ἀπλοῦν
πέλμα, οὐ μόνον διότι ὁ Σουΐδας λέγει περὶ αὐτῆς· "εἰδος
ὑποδήματος ἡ τοὺς πόδας κρύπτουσα ὑποβάθρα," ἀλλὰ
καὶ διότι εἰχον οἱ ἀρχαῖοι εἴδος πλακούντος καὶ η πίσ κα-
λουμένου, πιθανῶς ὡς ἐκ τῆς τοῦ σχήματος ὅμοιότητος μὲ
τὸ ὑπόδημα τοῦτο. Αθίγ. IE. 645. "Ἐμπέπτας — πύ-
ρινος ἄρτος κοῖλος καὶ σύμμετρος, ὅμοιος ταῖς λεγομέναις
κρηπίσιν, εἰς δὲ ἐντίθεται τὰ διὰ τοῦ τυροῦ σκευαζόμενα
πλακούντια." Πολυδ. ᷂. 77 "ἢν δὲ καὶ κρηπὶς ἐξ ἀλεύ-
ρου καὶ μέλιτος, ἡ ἐνέκειντο ἀμπελίδες τινες ἡ συκαλίδες
ὄπται, ὥν βρωθεισῶν τὴν κρηπίδα ξωμῷ ὄρυνθίω ἐνθρύ-
ψαντες ἡσθιον." Τέλος λέγει δὲ Ἡσύχιος "κρηπὶς, λέγε-
ται δὲ καὶ τὸ ἐπίθεμα τῶν ἐγχύτων πλακούντων." "Ἡτον
λοιπὸν οἱ κρηπὶς πλακοῦς περιττευλιγμένος περὶ διάφορα
ἀντικείμενα, ὡς καὶ τὴν σήμερον κατασκευάζομεν τοιού-
τους, καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ ἡτον βεβαίως ἐπίμηκες ὡς τὸ
τοῦ ὑπεδήματος. Ἀλλ' εἰς τὸ αὐτὸν βιβλίον ὁ Ἀθῆναιος

θυμιλῶν περὶ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ Ἰλαρῳδοῦ διακρίνει τὴν κρηπίδα ἀπὸ τὸ κυρίως ὑπόδημα· “ καὶ τὸ μὲν παλαιὸν ὑποδήμασιν ἔχρητο, ως φησὶν Ἀριστοκλῆς, νῦν δὲ κρηπίσι. ” Καὶ ὁ Πολυδ. Ζ. 91 λέγει, “ ἦν δέ τι ὑπόδημα καὶ ὄπισθοκρηπίς ” ἐδυνάμεθα ἐκ τούτων νὰ σύμπεράνωμεν διὰ τὸ μὲν Ἀθήναιος ἐννοεῖ πέλμα ἐκ πολλῶν ἀλλεπαλλήλων δερμάτων συγκειμενούν ἐν φόρῳ τῷ ὑπόδημα ἥτον ἐν μόνον ἀπλοῦν δέρμα, δὲ δὲ Πολυδεύκης διὰ τὸν ἐννοεῖ ἀπλοῦν πέλμα μὲ πρόσθητον κάττυμα εἰς τὴν πτέρυναν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν μοὶ φαίνεται ἐντελῶς συμβιβαζόμενον μὲ διὰ τοῦ λέγει ὁ Θεόφραστος [χαρ. 2] περὶ κόλακος: “ καὶ συνωνούμενος δὲ κρηπίδας τὸν πόδα φῆσαι εἴναι εὐρὺθμότερον τοῦ ὑποδήματος, ” διότι τοῦτο φαίνεται δηλοῦν κυρίως τοῦ ποδὸς ἐνδυμα. Πιθανότερον φαίνεται διὰ τὴν ἡ κρηπὶς ἥτον ἡμισεία τις ἐμβάς τῶν ἀνδρῶν [ὅτι τὸ σάνδαλιον διὰ τὰς γυναικας], καλύπτουσα ἄνωθεν τὸ ἐμπρός τοῦ ποδὸς, καὶ διὰ τοῦ ποδὸς δεομένη μὲ ίμάντας. Ἰδ. Αἰλιόδ. Αἰθιοπ. Γ. 3. “ Κρηπὶς μὲν αὐτοῖς ἴμαντι φοινικῷ διάπλοκος ὑπὲρ ἀστράγαλον ἐσφίγγετο. ” Ο δὲ Πολυδ. 85. λέγει: “ κρηπίδες, τὸ μὲν φόρεμα στρατιωτικὸν, ” καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπικυροῦ καὶ δὲ Πλούταρχος, Ἀλέξ. 40. “ ὥστε” Αγνωνά μὲν τὸν Τήιον ἀργυροῦν ἐν ταῖς κρηπῖσιν ἥλους φορεῖν. ” [ἴδ. καὶ Αἰλιαν. Θ. 3. Πλίν. Φ. I. ΛΓ. 3, 14. Βαλ. Μαξ. Θ. 1.] Ἀλλὰ δὲν πρέπει ποσῶς νὰ ἐκλάβωμεν τὴν χρῆσιν αὐτῶν ως περιοριζομένην ἐις μόνους τοὺς στρατιώτας. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς κρηπίδος ἐσχημάτισαν τὴν λέξιν σερίδα, ἥτις ὅμως ἐνέφαινεν ἄλλο σχῆμα ὑποδήσεως, καὶ δὲν ἥτον συνώνυμος, ως τινες ἐξέλαβον [οἷον Heind εἰς Ὡράτ. Σατύρ. I, 3,127] μὲ τὴν λέξιν Solea. Ἰδ. περὶ αὐτῆς Κικ. p. Rab. 10. Liv. XXIX 19. Serv. εἰς Οὐργίλ. Αἰν. VIII. 458.

Πληρέστεραι ὄπωσοῦν εἴναι αἱ περὶ τῶν ἐμβάδων πληροφορίαι. Αὗται πρέπει νὰ συγκαταριθμῶνται μετὰ τῶν κοιλων ὑποδημάτων ἐν γένει, διότι ἥσαν ὅποια τὰ σημερινὰ παπούτσια ἡ γόβαι. Ἡσαν δὲ κυρίως εἰς χρῆσιν τῶν ἀνδρῶν, ως ρόητῶς λέγει ὁ Σουίδας, “ ἐμβάς τὰ ὑποδήματα τὰ ἀνδρεῖα, ” καὶ ως δηλοῦται ἐκ πολλῶν

χωρίων τοῦ Ἀριστοφάνους [ἴδ. ἐκκλ. 47, 314, 818. ἵππος 872 κ.λ.] 'Ως φαίνεται, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν αὐταὶ ἡσαν οἱ κοινωτέρα υπόδεσις, ὡς ὁ Πολυδεύκης, Σ. 85 λέγει, " εὐτελὲς υπόδημα ", τὸ μὴ φερόμενον ἀπὸ τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Τοῦτο ἐπικυροῦ πρὸ πάντων ὁ Ἰσαῖος [περὶ Δικαιογ. κλ. 94], ὅπου ἐπιπλήττεται τις διὰ τὴν πενιχράν του καὶ πρὸς τὸν βαθμόν του ἀκατάλληλον ἐνδυμασίαν, ἀπὸ αὐτὸν ἐκείνον ὅστις τὸν κατήντησεν εἰς πενίαν " καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους κακοῖς ὀνειδίζει καὶ ἔγκαλει αὐτῷ, ὅτι ἐμβάδας καὶ τριβάνια φορεῖ, ἀλλ' οὐκ ἀδικῶν, ὅτι ἀφελόμενος αὐτὸν τὰ ὄντα πένητα πεποίηκεν." Τοῦτο δὲ ἀφορᾷ ἰδίως τὰς Ἀθήνας, διότι ἡ ἐμβὰς δὲν ἦτον πανταχοῦ ἡ αὐτὴ, ὡς ἔξαγεται ἐκ τοῦ Ἡροδότου [Α. 195] ὅστις διακρίνει ῥῆτως τὰς ἐμβάδας τῆς Βοιωτίας, λέγων ὅτι οἱ Βάβυλώνιοι ἔφερον " υποδήματα ἐπεχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτίῃσι ἐμβάσις " ἐκτὸς ἀν ἐκληφθῆ ὅτι αἱ ἐμβάδες ἡσαν κυριώς Βοιωτικὴ υπόδεσις, ἐκεῖθεν μετενεχθείσα καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἀναιρεῖ ὁ Πολυδεύκης λέγων [Σ. 85] " Θράκιον δὲ τὸ εὑρημα τὴν δὲ ἴδεαν κοβύρνοις ταπεινοῖς ἔοικε ", [ἔχων δ' ἵσως ὑπ' ὅψιν τὴν θεατρικὴν ἐμβάδα]. Οἱ δὲ ἐκλαβόντες τὸ χωρίον τοῦ Δικαιάρχου τὸ δποῖον ἀναφέρεται κατωτέρω, ὡς περιγραφήν τῆς Βοιωτικῆς ἐμβάδος, ἡ πατήθησαν, διότι ὁ Δικαιάρχος ὅμιλει περὶ γυναικείας υποδήσεως, ἐν φῇ ἡ ἐμβὰς ἦτον υπόδησις ἀνδρεία.

'Ανδρῶν υποδήσεις ἡσαν, καὶ ὅμοιαι ἵσως μὲ τὰς ἐμβάδας, αἱ Λακωνικαὶ, καταγόμεναι μὲν, ὡς ἐκ τῆς ἐπωγυμίας φαίνεται, ἀπὸ τὴν Λακεδαιμονία, ἐν χρήσει δὲ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ ἄλλοτε μὲν διακρίνουν οἱ ἀρχαῖοι αὐτὰς ἀπὸ τὰς ἐμβάδας, ἄλλοτε δὲ τὰς συγχέοντας. Οὕτω π. χ. ὁ Ἀριστοφάνης [Σφ. 1157] λέγει-

" "Αγη νῦν ἀποδύου τὰς καταράτους ἐμβάδας,
Τασδὶ δ' ἀνύστας υπόδυθε τὰς Λακωνικάς. "

'Αφ' ἑτέρου ὅμως τὰ δύω ὀνόματα φαίνονται ταυτόσημα εἰς τὰς ἐκκλησιαζούσας, ὅπου ὁ Βλέπυρος πρῶτον λέγει [Σ. 314] ὅτι ἔζητησε τὰς ἐμβάδας του, καὶ μετὰ ταῦτα

[§. 345] τὰς δονομάζει Λακωνικάς. Ἐπίσης λεγει καὶ ἡ Πραξαγόρα, ὅταν αἱ γυναικες ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν συνεδρίασιν [§. 507].

“‘Ριπτεῖτε χλαίνας’ ἔμβας ἐκποδὸν ἵτω”

Χαλάτε συνάπτους ἥντας Λακωνικάς. ,,

“Ισως ὑπῆρχον δύω εἶδη Λακωνικῆς ὑποδήσεως, ἐν εὐτελέστερον καὶ ἐν πολυτελέστερον ὑπόδημα, τὰ Πολυδ. [Σ. 88] “ἐλευθεριώτερον ὑπόδημα,, ‘Ο Ήσύχιος λέγει: “‘Αμυκλαιΐδες, εἶδος ὑποδήματος πολυτελοῦς Λακωνικοῦ. ,, Αὐτὰς ἐννοεῖ βεβαίως ὅθραί,, ἐνταῦθεν δὲ ἐπεταῖ ὅτι δὲν πρόκειται περὶ αὐτῶν ὅποιας οἱ Δακωνίζοντες ἔφερον ὅμοῦ μὲ τὸν τρίβωνα. Δηκάσι καὶ λακωνίζειν φασὶ, καὶ τρίβωνας ἔχουσι καὶ ἀπλὰ ὑποδέδενται. ,, Περὶ αὐτῶν λέγει ὁ ‘Αρποκρατίων “Καλλίστρατός φασι, τὰ μονόπελμα τῶν ὑποδημάτων οὕτω καλεῖσθαι,, [καὶ εἰς Σουΐδ.]. Αὗτας ἦσαν ἐπομένως αἱ ἀπλούσταται ὑποδέσεις, μὲ ἐν μόνον δέρμα κατὰ τὸ πέλλων. Τοιαῦτα πέλματα ἐννοεῖ ἀναμφιβόλως ὁ Πολυδεύκης [Σ. 89] λέγων “αὐτοσχεδίη τὸ ὑπόδημα τὸ ἀπλῶς εἰργασμένον “Ἐρμιππος εἰρηκεν ἐν Δημόταις. ,, ‘Ιδ. καὶ Μυλλέρου Δωριεῖς, Τμ. Β', Σ. 20, 270.

“Αλλη ὑπόδεσις καμψοτέρα αὐτῆς, οἰκεία δὲ εἰς τοὺς ἄνδρας, καὶ ἴδιως ἐν χρήσει ὅταν μετέβαινον εἰς ξένου οἴκον πρὸς δεῖπνον, ἦσαν αἱ βλαῦται ή βλαυτία. Αὐτὰς φέρει καὶ ὁ Σωκράτης ἐρχόμενος πρὸς τὸν Ἀγάθωνα. Πλάτ. Συμπ. 174· ἔφη γάρ οἱ Σωκράτη εὐτυχεῖν λελουμένοντε καὶ τὰς βλαύτας ὑποδεδεμένον, ἀ ἔκεινος ὄλιγάκις ἐποίει. ”Ιδ. καὶ Ἀριστοφάνης Ιππ. 889. “Ως ἀνωτέρω ἐρρέθη, ὁ Πολυδεύκης, Σ. 87 τὰς καλεῖ “σανδαλίου τι εἶδος, ,, ὥστε ἦσαν εἶδος ἡμιευβάδων, δεομένων εἰς τοὺς ἀστραγάλους δι ἴμαντων οὕτως ἐξηγεῖται τὸ τοῦ Ἀθηναίου ΙΒ. Σ. 543 κατὰ Κρέαρχον τὸν Παρθάσιον: χρυσεῖς ἀνασπαστοῖς ἐπέσφιγγε τῶν βλαυ-

(ΤΟΜ. Γ'. ΦΥΛ. Δ')

τῶν τὰν ἀναγωγέας. „ Ιδ. καὶ Heind εἰς Ὁράτ. Σάτ. II, 8, 77.

Μετὰ συνηθέστερα ἀπαντώμενα ταῦτα ὄνόματα δύνανται νὰ συγκαταριθμηθῶσι μὲ τὰ ἀνδρεῖα ὑποδήματα καὶ αἱ ἐν δρομὶ δεῖς, καὶ αἱ καρβάτιναι. Αἱ πρῶται ἡσαν ὑψηλὰ ὑποδήματα, τὰ ὅποια ὁ Πολυδεύκης, Γ. 155, ἵσως ἀπὸ τὴν ἐτυμολογίαν πειθόμενος [ἐκ τοῦ δράμῳ] λέγει ἴδια τῶν ἀθλητῶν, ἐν φᾶλλαχοῦ, Z, 93, τ' ἀποδιδει, εἰς τὴν Ἀρτεμιν, “ ἴδιον τῆς Ἀρτέμιδος τὸ ὑπόδημα. „ Μὲ τοῦτο συμφωνεῖ καὶ σχόλιόν τι εἰς Καλλίμαχον, Ὡμν. εἰς Δηλ. 238, “ ἐνδρομίδας, κυρίως τῶν κυνηγῶν ὑποδήματα” „, ἐκ τούτων δὲ, ως καὶ ἐκ τοῦ Γαλῆν. εἰς Ἰπποκ. ΙΗ. 1. φαίνεται ὅτι ἡσαν κυρίως ὄμοιαι μὲ τοὺς κοθόρνους. ” Ιδ. Σαλμάσ. εἰς Τερτουλλ. le pallio Σ. 310 ἔκδ. Βιγκελμ. Τμ. Ε'. 355. Σπανχ. εἰς Καλλίμαχ. Σ. 142 Brank. Anal. III. Σ. 206. Περίεργον εἶναι τὸ ὄνομα τοῦτο εἰχε παρὰ Ρωμαίοις ὅλως διόλου διάφορον σημασίαν, δηλιοῦν θερμόν τι ἔνδυμα ἴδ. Μαρτ. Δ. 19. 4. καὶ Ιουβεν. Γ. 103. — Αἱ καρβάτιναι ἐξ ἐναντίας ἡσαν, φαίνεται, ἡ εὐτελεστάτη τῶν ὑποδήσεων τῶν χωρικῶν, ἀπὸ ἀνεξέργαστον ἵσως δέρμα κατεσκευασμέναι. Πολυδ. Σ. 88 “ Καρβατίνη μὲν ἀγροικῶν ὑπόδημα, κληθὲν ὑπὸ Καρῶν (!). „ ” Ιδ. καὶ Φώτ. Λεξ. Σ. 131. Ησύχ. Ξενοφ. Ἀνάβ. Δ. 5. 14. Δογκ. ποιμ. Β'. Σ. 35. Σχ. κτλ.

Ἐκτὸς τούτων ἀναφέρονται καὶ πάμπολλα ἄλλα ὄνόματα, κ' εὑμεταβλητότερος ἥτον ἵσως ὁ συρμὸς ως πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο παρὰ ως πρὸς πᾶν ἄλλο τοῦ ἴματισμοῦ, διότι τινὲς μὲν μετέβαλλον αὐτῶν τὸ σχῆμα κατ' ἀρέσκειαν, ἄλλοι δὲ παρεδέχοντο αὐτῶν τοὺς νεωτερισμούς. Διὰ τοῦτο ὑπάρχουν Δεινιάδες, Ἀλκιβιάδια, Σμινδυρίδια, Μυνάκια ἀπὸ Μυνάκου. Προσέτι ἡ ἐπιτοπία ἐργασία δὲν ἥρκει, ἀλλ' εἰσήγοντο καὶ ξέναι ὑπόδησεις. ” Ιδίως ἡ Σικινῶν ἥτον περίφημος διὰ τὴν κατα-

εκευήν των, καὶ τὰ Σικυώνια ἀναφέρονται συνεχέστατα.

Όμοίως ὑπῆρχε καὶ ἅπειρον πλῆθος γυναικείων ὑποδημάτων, τῶν ὅποιων τὰ ὄνόματα ἀναφέρει ὁ Πελυδεύκης,³ Ε. 92 - 94. ἀλλὰ τῶν πλείστων αὐτὸν μόνον τὸ ὄνομα εἶναι γνωστόν. Ἐκτὸς τοῦ Σανδαλίου, ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνην καὶ τὰ Περσικὰ ἡ αἱ Περσικαὶ, εἶδος ὑποδημάτων, καθ' ὅλα τὰ διδόμενα, τῶν κοινοτέρων, καλυπτόντων ὅλον τὸν πόδα. Ἡσύχ.
 Καὶ Περσικά. Εὔτελὴ ὑποδήματα., Στέφ. Βυζ. "Πέρ-", σαι. Καὶ Περσικαὶ, εἶδος εὔτελοῦ; ὑποδήματος, ἔοικε,, γυναικείον εἶναι,, διστερέα ἀναμφιβόλως εἶναι ἐσφαλμένον τὸ τοῦ Πολυδεύκους, Σ. 93. " Ἰδια δὲ γυναικῶν ὑποδήματα Περσικά· λευκὸν ὑπόδημα, μᾶλλον ἔταιρικὸν,, ἐκτὸς ἀν αἱ λέξεις λευκὸν ὑπόδημα, δὲν ἀναφέρωνται διόλου εἰς τὸ Περσικόν διότι εἰς τὸν Ἀριστοφάνην Περσικὰ εἶναι τὰ κοινότερα γυναικεῖα ὑποδήματα, διαφέροντα πιθανῶς ἀπὸ τὰ λοιπὰ κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν κατεσκευάζοντο, ώς συνήθως, ἔκαστον δὲ ἔκαστον πόδα, ἀλλ' ἡρμόττοντο ἀδιαφόρως καὶ εἰς τοὺς δύω. Διὰ τοῦτο φαίνεται ὅτι καλοῦνται ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνην καὶ κόθορνοι. Ἐκκλ. ὅπου ὁ Βλέπυρος ἐπειδὴ ἡ Πραξαγόρα ἔλαβε τὸ ίμάτιον καὶ τὰς ἐμβάδαστου, λέγει πρῶτον, στ. 319.

Τουτὶ τὸ τῆς γυναικὸς ἡμιδιπλοίδιον (λαμβάνω)

Καὶ τὰς ἐκείνης Περσικὰς ὑφέλκομαι.

καὶ κατωτέρω, στ. 349

"Ἐς τῷ κοθόρνῳ τῷ πόδῃ ἐνθεὶς ἴέμην.

"Αλλ' οἱ κόθορνοι (πλὴν τῶν θεατρικῶν καὶ τῶν κυνηγετικῶν) ἥσαν εἶδος κοίλων ὑποδημάτων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας ἐφαρμοζομένων. Ο σχολιαστὴς λέγει· " κόθορνος, εἶδος ὑποδημάτων, ἀρμόζον ἀμφοτέροις ποσί. ,, Πολυδ. ἔδ. 90. " ὁ δὲ κόθορνος ἐκάτερος ἀμφοῖν τοῦ ποδοῦ. ,, Σουΐδ. " ὑπόδημα ἀμφοτεροδέξιον. ., "Ιδ. 'Η.

σύχ. καὶ Φώτ. Σ. 176. Ὁ Φώτιος λέγων ὅτι εἶναι
“ κοινὸν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, „ συγχέει πιθανῶς αὐτὸν τὸν κόθορνον μὲ τὸν κυνηγετικόν. Εὔστόχως δὲ ἐφῆρμωσεν εἰς τὴν ἴδιοτητα ταύτην ὁ Βάσιος (εἰς σημειώσιν ἐτί τοῦ Βοιτιγέρου, Σ. 79) τὴν παροιμίαν “ εὐμεταβο-, λώτερος κοθόρνου „ . — Κομψὸν εἶδος ὑπόδήσεως ἥσαι
αἱ Βαυκίδες πολυτελές ἥν ὑπόδημα κροκοειδές, γυναικεῖον” „Ως ὑπόδεσιν δὲ γυναικεῖαν τῶν δεύλων ὀνομάζει
ὁ Πολυδ. ἐδ. 92 τὰς π·ε·ρ·ι·β·α·ρ·ι·δ·α·ς. Ἰδ. καὶ Ἀποσπ.
Κηφισσ. 87. — Αἱ Βοιωταὶ ἔφερον κατὰ τὸν Δικαίαρχον, Σ. 491, “ ὑπόδεμα λιτὸν, οὐ βαθὺ, φοινικοῦν δὲ
τῇ χροιᾷ καὶ ταπεινόν ὑσκλωτὸν δὲ, ὥστε γυμνοὺς σχεδὸν ἐκφαίνεσθαι τοὺς πόδας.

Τὰ ὑπόδηματα ἥταν ἐν γένει δερμάτινα, διὰ τοῦτο ἡ
γενικὴ ἐπωνυμία σκυτοτόμος ἐμπειριλαμβάνει καὶ
τὸν ὑπόδηματορράφον μ' δλον τοῦτο εὑρίσκοντας ὑπο-
δέσεις καὶ ἐξ ἄλλης ὕλης. Εἰς τοῦ Πλάτωνος τὸ συμπά-
σιον, Σ. 220, οἱ πίλοι καὶ αἱ ἀρνακίδες δύνανται
ν' ἀποδεθοῦν εἰς τὸ δρυμὸν ψύχος, ἀλλὰ πίλος ἀπαντᾶ-
ται καὶ ἀλλαχοῦ, οὕτως εἰς τὸν Ἀντιφάνην ἐν Ἀθηναϊῳ,
ΙΒ'. Σ. 545.

“ Λευκὴ χλαυίς, φαιός χιτωνίσκος καλὸς,
πιλίδιον ἀπαλὸν, εῦρυθμος βακτηρία. „

Σφαλερῶς ἥθελεν ἐκλάβει τις ὅτι πιλίδιον σημαίνει ἐνταῦθα σκιάδιον, περὶ τοῦ ὄποίου δὲν γίνεται παντελῶς λόγος, διότι δὲν ἀνήκει διόλου εἰς τὴν ἐνδυμασίαν,
ἐν φῃ ἡ ὑπόδεσις ἐθεωρεῖτο ως πολλὰ σπουδαία. Περὶ τοῦ ἐνδύματος τῶν ποδῶν μαρτυρεῖ ὁ Πολυδ. Ζ. 171,
“ οὐ μόνον δὲ ὁ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιτιθέμενος πίλος
οὕτως ἐκαλεῖτο, ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τοῖς ποσὶν, ως δηλοῖ
Κρατῆνος ἐν Μαλθάκοις λέγων „ λευκοὺς ὑπὸ ποσὶν
ἔχων πίλους. Ἰδ. καὶ Ι. 50. Δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι
εἰς τὴν πολύχρωμον λίκυθον [Στεκελβέργ. grab. d. Hell.

τ. 45] ὅπου φαίνεται νέος φέρων ὑποδήματα ἢ πόδια λευκὰ φθάνοντα μέχρι τῆς κνήμης, δεδεμένα ἐμπρὸς δὲ ἴμαντος, καὶ κεκοσμημένα δὲ ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ, τὸ λευκὸν αὐτῶν χρῶμα ἐμφαίνει πᾶλον [ἀμπάν], ὡς καὶ τὸ λευκὸν χρῶμα τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς του, τὸ ὅποιον ἔχει ἐρυθρὰν δακτυλίαν. Τοιαῦτα ἦσαν καὶ τὰ ὑποδήματα Δημητρίου τοῦ Πολυορκητοῦ. Δύρις εἰς Ἀθήνας. ΙΒ'. 595. “Τὴν μὲν γὰρ ὑπόδεσιν, ἣν εἶχε, κατεσκεύαζεν ἐκ πολλοῦ δαπανήματος ἣν γὰρ κατὰ μὲν τὸ σχῆμα τῆς ἐργασίας σχεδὸν ἐμβάτης, πᾶλημα λαμβάνων τῆς πολυτελεστάτης πορφύρας· τούτῳ δὲ χρυσοῦ πολλὴν ἐνύφαινον ποικιλίαν ὅπίσω καὶ ἐμπροσθεν ἐνιέντες οἱ τεχνῖται. „, Ἐκτὸς δὲ ἐφερον καὶ πόδεια [κάλτσας] ἀπὸ πᾶλον, ὑπὸ τὰς ἐμβάδας ἢ τὰ πέδιλα. Ὁ Ἡσίοδος ἥδη [ἔργ. 541] ζητεῖ.

“ Ἀμφὶ δὲ ποσὶ πέδιλα βοὺς ἵψι κταμέναι,

“ Ἀρμενα δέσασθαι πῖλοις ἔντοσθε πικάσσας. „

“ Ἰδε καὶ Πλούταρχ. ἀποσπ. T. E. 784 Wytt. ὅτι δὲ ἐπεῖχον τὸν τόπον τῶν ἡμετέρων ποδείων [τσουραπιῶν, καλτσῶν] φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ χωρίον τοῦ Λουκιανοῦ Ἀρήτ. 15 τ. Γ'. 16. “ καὶ ἡ κρηπὶς Ἀττικὴ καὶ γυναικεία, τὰ πολυσχιδέας ἡ ἐμβὰς Σικυωνία, πῖλοις τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα. „, Ἐτε δὲ εὐκρινέστερον ἐκφράζεται ὁ Πολυδ. 91. “ ἂ δὲ πόδεια Κριτίας καλεῖ, εἴτε πῖλοις αὐτὰ οἰητέον εἴτε περιειλήματα ποδῶν, ταῦτα πέλυντρα καλεῖ ἐν φρινίσσαις Αἰσχύλος,

Πέλυντρὶ ἔχουσιν εὐθέτοις ἐν Ἀρβύλαις.

Τὰ δὲ πέλυντρα εἶδος ὑποδήματος, ὥσπερ αὖ τὰ πόδια ταῦτὸν ἦν ταῖς ἀναξυρίσιν, ἀς σκελέας ἔνιοι ὄνομάζουσιν, Ἡσύχ. “ Σκελεῖαν τὰ τῶν σκελῶν σκεπάσματα. „, Ταῦτα εἶναι αἱ υδονος τῆς μεταγενεστέρας ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς. Id. Graev. Leett. Hesiod. c. 12. Salin, εἰς Λαμπρ. Ἀλεξ. Σεβ. Σ. 521.

Εἰς τὰ καττύματα ἢ στερεὰ πέλματα μετεχειρί-

ζοντο φελλὸν, ὅστις ἐνερράπτετο μεταξὺ δύω δερμάτων,
καὶ ἴδιως ἐφίλουν τὰς τοιαύτας ὑψηλὰς ἀλλὰ συγχρόνως
ἔλαφρὰς ὑποδήσεις αἱ γυναικεῖς, διὰ νὰ φαίνωνται ὑψηλός-
τεραι ἀφ' ὅ, τι ἥσαν. Οὕτω π. χ. βλέπομεν τὴν γυναικα-
τοῦ Ἰσχυράχου κατὰ τὸν Ειενόφ. Οἰκον. 10, 12. “ ὑπο-
δήματα ἔχουσαν ὑψηλὰ, ὅπως μείζων δοκοὶ εἶναι ἢ
ἐπεφύκετ. „ Οὕτω λέγει καὶ Ἀλέξις περὶ τῶν τεχνασμά-
των τῶν ἑταίρων, εἰς Ἀθήν. ΙΓ'. Σ. 568.

“ Τυγχάνει γάρ μικρά τις οὖσα φελλὸς ἐν ταῖς βαυκίσιν,
Ἐγκεκάτυται· μακρά τις διάβαθρον λεπτὸν φορεῖ. „

”Id. καὶ Bættiger Ueb. die Stelzenschuhe der
alten Griechen. Kl. Th. III. Σ. 69. ὑποδήματα ἀν-
δρεῖα ἐκαρφοῦντο πολλάκις καὶ μὲ ἡ λονς διὰ νὰ γίνουν
στερεώτερα. Καὶ τοῦτο μὲν δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς κομψότητος
ἀπόδειξις, διότι ὁ Θεόφρ. Χαρ. 4. ἀναφέρει ὡς σημεῖον
ἀγροικίας “ καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα ἥλους ἐγκροῦνσαι. „
Ἀλλὰ δὶ οδοιπορίας καὶ ἐκτὸς τῶν πόλεων τοῦτο ἥστο
σύνθετος, καὶ ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραδειγμάτων ἰδομεν
ἐγίνετο πολλάκις μὲ πολλὴν πολυτέλειαν, καὶ τὰ καρφία
ἥσαν ἀργυρᾶ ἢ χρυσᾶ.

Ἐν γένει δὲ περιπεποιημένη ὑπόδησις ἥτον μία τῶν
πρωτίστων συνθηκῶν τοῦ εὐσχημονεῖν. Διὰ τοῦτο
ἀναφέρει τόσον συνεχῶς τὰς ἐμβάδας ὁ Πλάτων, καὶ ὡς
ἀντικείμενα τῆς πρώτης ἀνάγκης, [Πρωταγ. Σ. 322],
καὶ ὡς ἀντικείμενα κόσμου [Φαΐδρ. Σ. 64] “ ἴματίων
διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους
καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα. „ Ἰδίως ἐφίλοτιμοῦντο
τὸ ἀρμόζωσιν ἐντελῶς αἱ ἐμβάδες. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος
ἄν τὸ καλὸν εἶναι ἐν τῷ πρέποντι, λέγει ὁ Σω-
κράτης [Πλάτ. Ἰππ. πρεσβ. Σ. 294]. “ Πότερα, ὁ ποιεῖ
φαίνεσθαι καλὰ ὥσπερ γε ἐπειδὴν ἴματιά τις λάβῃ ἢ
ὑποδήματα ἀρμόττοντα κανὸν ἢ γελοῖος, καλλίων φαίνε-
ται; „ ”Id. καὶ Λουκιαν. π. φ. 10. τ. Β. Σ. 490 β.
τὸ δὲ ἐναντίον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀγροικίας δεῖγμα. Θεόφρ.

Χαρακτ. 4. “ ἐμείζω τοῦ ποδὸς [ό Δουκιαν. “ ὑπὲρ τὸν πόδα,,] τὰ ὑποδήματα φορεῖν. ”

‘Η συνήθης χροιὰ τῶν ὑποδημάτων ἡτον ἡ φυσικὴ τοῦ δέρματος ἡ ἡ μέλαινα, καὶ ὡς ἡμεῖς τὰ καθαρίζομεν μὲ τὴν ψύκτραν, οὕτως οἱ ἀρχαῖοι μὲ τὸν σπόγγον’ Ἀριστοφ. Σφ. 600.

“ Τὸν σπόγγον ἔχων ἐκ τῆς λεκάνης τέμβαδὶ ἡμῶν περικονεῖ”,

‘Λθήν. Η. Σ. 351. “ ἀπαντήσας δέ τινι τῶν γνωρίμων, ὡς εἶδεν ἐσπογγισμένα τὰ ὑποδήματα καλῶς, συνηχθέσθη ὡς πράττοντι κακῶς, νομίζον, οὐκ ἀν οὗτως ἐσπογγίσθαι καλῶς, εἰμὴ αὐτὸς ἐσπόγγυσεν. ”, ’Αλλ’ ὡς ἐκ τῶν ἀνιστέρων γίνεται προφανέστερον, πολλάκις ἔφερον δχι μόνον αἱ γυναικες καὶ λευκὰ καὶ ποικίλα ἀκόμη ὑποδήματα.

Περὶ τῆς αὐτῆς ὥλης ἀνάγν. καὶ FERRARI u. RUBENS, derevest. BALDUIN Calceus antiquus et myst. Lgd. B. 1711. BITTNER. Dies de calcis. Alt. 140 [ἀνάξιον λόγου]. SPERLING, bec regidis in grouov. thes. ant. g. r. t. IX. VOSS, Mythol. Briefe. M. I. Σ. 132, 138, ἐπ.